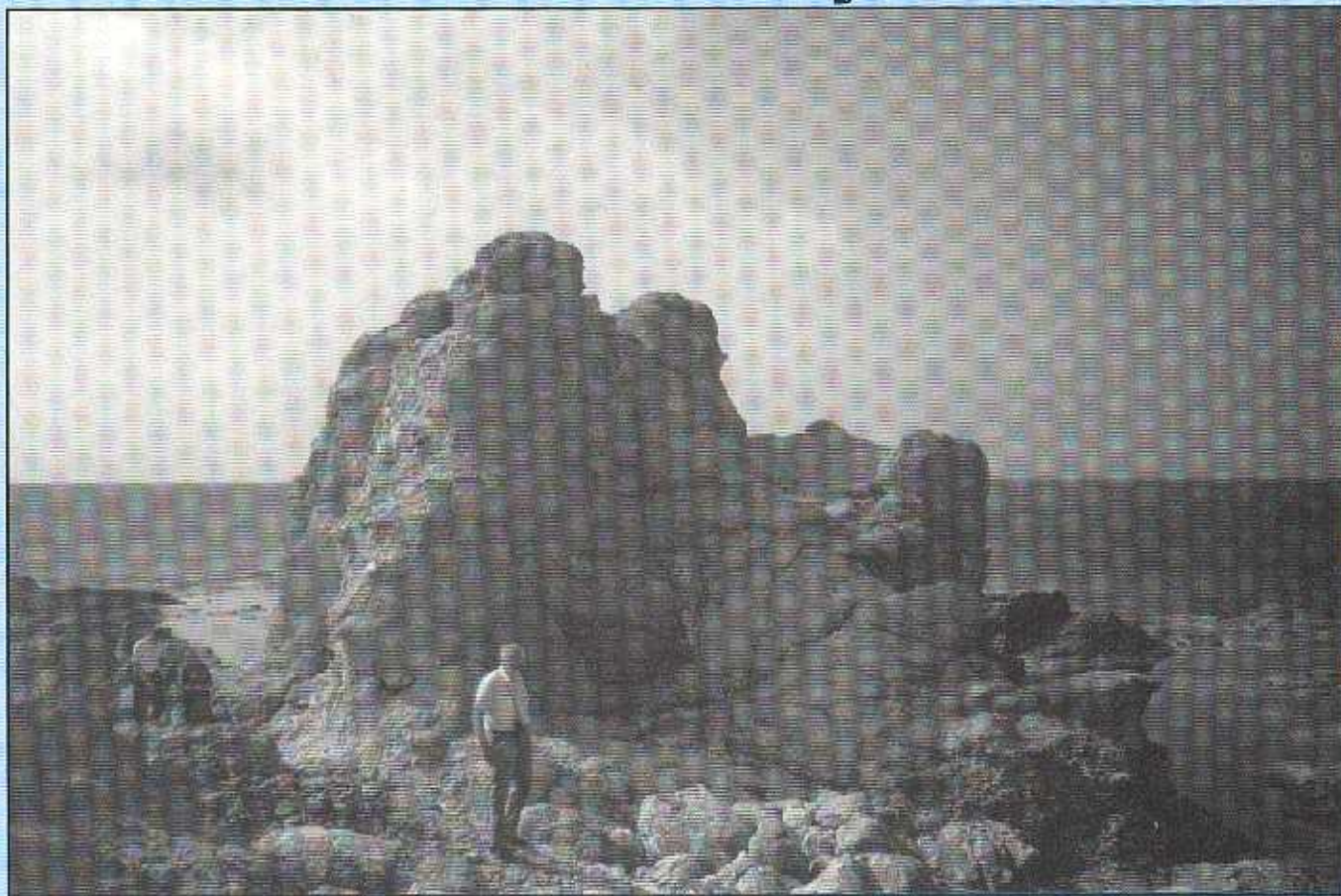

NR 2-96

KÅ

Fyren

Raukar vid Digerhuvud. Foto Helmer.

**KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING
GÖTEBORG**

Redaktionen har ordet

Bäste läsare!

Välkomna till ett nytt nummer av tidningen och därmed också till ett försök att referera de viktigaste händelserna sedan 'vårnumret'.

Säsongen inleddes med årsmöte och 'årsmiddag' och det var trevligt att se att flera nya medlemmar anslutit sig. Likaså var det flera nya som hade hörsammat kallelsen till 'Känsödagen'. Glädjande.

Kamratföreningarnas årssammankomst arrangerades på Gotland av Färösunds Marinbrigad (FMB/KA 3) och jag tackar Inger Swala för hennes rapport därifrån.

Föreningen firar i år 60-årsjubileum men KA 4 är bara 54 år. Hur detta kan hänga ihop har Gösta Andersson och vår sekreterare Ewa Werner försökt reda ut för oss.

Ingvar Leion berättar om vilken 'landstillhörighet' trakten runt Göta Älv haft i svunnen tid och Stig Svanberg om en nyutnämnd sergeants vedermödor i skärgården.

Tack för bidragen!

Under sommaren har Sigvard Oscarsson lämnat över chefskapet för KA 4 till Bo 'Bosse' Andersson vilket också inneburet att han blivit ny ordförande för vår förening. Han är överstelöjtnant och har under många år under sin karriär tjänstgjort vid KA 4, bland annat som chef för Radarskolan, och har en stark känsla för förbandet och föreningen. Jag hälsar honom välkommen och ser fram emot att få samarbeta med honom. Jag vill också tacka Sigge för de gångna åren och önskar honom lycka till med sin nya tillvaro i Skövde både i tjänsten och i privatlivet. Lycka till!

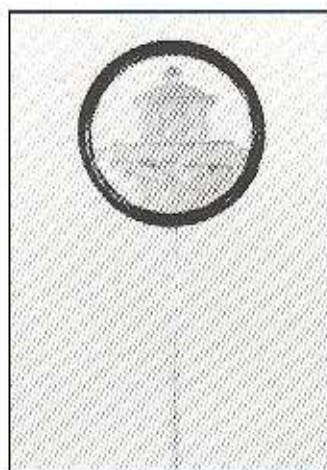
Slutligen ber jag om artiklar från tidningens läsare. Ta vara på tillfället att berätta om verksamheter Du sysslar med och på så sätt kanske rekrytera nya kamrater att dela glädjen med.

Bidrag till nästa nummer skall vara oss tillhanda senast sista januari 1997 under adress: KA-fyren, Redaktionen, c/o Museet, Box 5155, 426 05 VÄSTRA FRÖLUNDA

Angenäm läsning tillönskar

Gunnar Hellekant

FÖRENINGSNÅLEN, KLUBBMÄRKET OCH BLOMSTERFONDEN

Föreningsnålen bör varje medlem ha fästad på sitt rockuppslag. Den är ett tecken på att Du tillhör en militär förening, där inga gradskillnader finns. En förening för det goda kamratskapet. Nålen kostar 20 kr samt porto 3:85 kr.

Klubbmärket, 'guldbroderat' att användas som ficklocksmärke på blazer m m har rönt stor uppskattning. Märket kostar Kr 40 kr samt porto 3:85 kr.

Blomsterfondens medel används vid hedersbevisningar av olika slag.

Beställningar och inbetalningar kan göras direkt till skattmästaren Helmer Ternegren eller på postgiro 45049-4.

Skilj därvid noggrant på de olika posterna, t ex medlemsavgift, blomsterfond, föreningsnål eller klubbmärke.

Ordförandens spalt

Regeringens proposition *Totalförsvar i förnyelse* ligger nu på riksdagens bord och beslut skall fattas den 13 december 1996.

Propositionen innebär att försvarsmaktens krigsorganisation reduceras kraftigt. Den ekonomiska nedskärningen med 10 % medför att antalet förband i krigsorganisationen måste reduceras med 20, 30 ja ända upp till 50 % (se tabellen nedan).

Anledningen till att volymen krigsförband reduceras i betydligt högre grad än den ekonomiska ramen beror på att vi måste finansiera en omfattande materiell förnyelse. Avsikten är att höja kvaliteten i kvarvarande förband och på så sätt minska de negativa effekterna av reduceringarna i kvantitet.

Bland alla dystra besked så gläds vi här i Göteborg över att GMB/KA 4 även i fortsättningen skall grundutbilda amfibieförband. Detta positiva besked medför bland annat att den stora arbetsbördan inför höstens slutövningar blir lättare att bära.

Oavsett om KA 4 framtid nu synes ljus så skall vi vara medvetna om att alla förband kommer att drabbas av omorganisation och personalreduceringar.

I övrigt pågår nu med full kraft förberedelserna för höstens slutövning HUMMERN. Övningen genomförs under veckorna 41 och 42. Förutom förband från hela marinen deltar även vissa flyg och arméförband. Som värdförband får nu personalen vid MKV verkligen bekänna färg men samtidigt kan många värdefulla erfarenheter dras.

Efter denna anspänning som en storövning innebär ser vi alla fram emot Kamratföreningens 60-årsjubileum, den 15 november.

Glöm inte att anmäla er!

Med vänlig hälsning,

Bo Andersson
25 september 1996

	i dag	fb 96	
— armébrigader	16	13	
— flygdivisioner	16	13	
— lätt attackdiv	5	0	
— flygbasbataljoner	24	16	
— fördelningsstaber	6	3	
— fördelningsförband minskas med 1/3			
— ytstridsfartyg	30	24	(20 i nästa 5-årsperiod)
— ubåtar	12	9	
— fasta kustförsvarsbataljoner	12	6	

Årsmöte med vårmiddag

Den 8 maj avhöll föreningen sitt årsmöte med efterföljande middag. Då det vid tidigare tillfällen varit glest i leden chansade styrelsen på att lokalen i officersmässen skulle räcka. Det gjorde den och de 38 deltagarna behövde inte trängas. Det var glädjande att bland dem fanns flera nya ansikten.

Årsmötet leddes av ordföranden Sigge Oscarsson som vid sin sida hade Christer Norlander som sekreterare. Från förhandlingarna kan nämnas att:

- ordföranden lämnar sin tjänst vid KA 4 31 juli 1996 valdes tillträdande CKA 4 Bo Andersson till ordförande från 1 augusti 1996
- som ny i styrelsen valdes Nils Gustav, NG, Lövgren och som ny revisor Eva Rosenfors.
- Stig Svanberg valdes till sammankallande i valberedningen
- föreningen har 367 medlemmar.

Kamratföreningens medalj tilldelades Sigvard Oscarsson, Eva Werner och Leif Nyberg. Veterannålar utdelades till Arne Håkansson, Egil Janson och Ingvar Leion. Förutom dessa var Evert Bergdahl, Bengt Hamré, Kurt Jansson och Sune Litzell berättigade till nälen men eftersom de inte var närvarande kommer den att sändas till dem. I sitt slutanförande inbjöd ordföranden till middag i den intilliggande matsalen där klubbmästaren Britt-Marie Karlsson dukat fram en härlig måltid. Efter middagen bjöds på kaffe och kaka och baren öppnades.

I sin egenskap av chef för GMB/KA 4 berättade Sigge om vad som händer på regementet och orienterade om

de stora övningarna som skall äga rum här på västkusten under hösten.

Stig Svanberg som tillsammans med sin son är mycket verksam på Marstrands fästning, hälsade välkomna dit och att entrén är gratis för föreningens medlemmar. Uppge i kassan att Du är medlem i Kamratföreningen så slipper Du betala.

Det är något speciellt med att ha årsmöte och vårmiddag i den härliga miljö som officersmässen bjuder med utsikt över hamninloppet där vårsolen dalar ner bakom Älvsborgsöns mörka siluett. Pröva nästa år. Eller varför inte börja med Jubileumsmiddagen den 15 november?

Vi ses då! hälsar

Gunnar Hellekant

Ordförande och sekreterare i arbete.

*Från
årsmötesförhandlingarna.*

Kustartilleriets Kamratförening i Göteborg 60 år 1996

I slutet av år 1935 infördes i Göteborgs Morgonpost, Göteborgs-Posten, Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, Ny Tid och Göteborgs-Tidningen följande annons:

"Kustartillerister! Officerare, Underofficerare och manskap, såväl stam, reserv som värnpliktiga, vilka tillhört eller tjänstgjort vid Älvsborgs kustartillerikår (detachment) och som är intresserade för bildandet av en kamratförening anmodas att före detta års utgång insända ansökan härom till Kommendanten i Älvsborgs fästning, major Folke Eriksson, Nya Varvet".

Den 17 januari 1936 utsände kommendanten följande kallelse:

"För bildandet av kustartilleristernas kamratförening i Göteborg kallas Ni till sammanträde på restaurang Gamle Port, Östra Larmgatan 18 i Göteborg, måndagen den 27/1 klockan 0730 e. m. Tillfälle är berett, för den som så önskar, att delta i gemensam supé efter sammanträdet, till priset kronor 4,50 (inklusive smörgårdsbord, varmrätt, pilsner eller vatten, kaffe och serveringsavgift). Medtag "föredettingar" som Ni känner och som hava tjänstgjort vid KA. Nya Varvet 17 januari 1936".

Vid sammanträdet på Gamle Port utsågs major Folke Eriksson att leda förhandlingarna. Med acklamation beslöt man att bilda Kustartilleriets Kamratförening i Göteborg.

Förslag till stadgar upplästes och diskuterades varvid det beslöts att ett framlagt stadgeförslag skulle ligga till grund för utarbetandet av nytt stadgeförslag som skulle framläggas vid nästa sammanträde. Det nya

stadgeförslaget skulle utarbetas av en interimstyrelse i vilken följande skulle ingå: major Folke Eriksson, flaggjunkare A W Winbladh, sergeant Hans Twedmark, arkitekt Allan Berglund och redaktör A Hallin.

Till IKA, generalmajor Tor Wahlman, avsändes följande telegram:

"Kustartilleristernas konstituerade kamratförening i Göteborg bringar Generalen sina värdsamma hälsningar"

Till överste A Edström sände man:

"Kustartilleristernas Kamratförening i Göteborg bringar Översten värdsamma hälsningar".

Föreningens medlemsförteckning upptog i detta skede 121 medlemmar.

Kommentar: Kamratföreningen bildades alltså den 27 januari 1936. Alla uppgifter införskaffade i gamla protokoll från den tiden.

Gösta Andersson

PS

I början av 1900-talet hette Kustartilleriet i Göteborg, KA 3. Detta förband lades ner 1926 och blev då ett detachment under KA 2 för att 1942 återuppstå som KA 4. Det var under mellantiden som kamratföreningen bildades varför namnet blev **Kustartilleristernas Kamratförening i Göteborg** och inte direkt hänfört till något förband som annars varit brukligt. Namnet ändrades senare till **Kustartilleriets Kamratförening i Göteborg**.

Red.

Föreningens

styrelse

1996

Ordförande	Sigvard Oscarsson t o m 1996-07-31 Bo Andersson fr o m 1996-08-01
1. vice ordf	Gustav Lundberg
2. vice ordf	Gösta Andersson
sekreterare	Eva Werner
skattmästare	Helmer Ternegren
klubbmästare	Britt-Marie Karlsson
ledamöter	Sven Einarsson Fridolf Askerstad
adjung. ledam suppleanter	Gunnar Hellekant N G Löfgren Kjell Sörqvist
revisorer	Eva Hugosson Eva Rosenfors
revisorsuppleant	Thorild Gustavsson
redaktör	Gunnar Hellekant
festkommitté	Eva Werner Gun Strandberg Christer Norlander
valberedning	Stig Svanberg C O Andersson Christer Norlander
museikommité	Gustav Lundberg Fridolf Askerstad Tor Backlund Gustav Brännerud Sven Einarsson Kurt Schönemann Leif Nyberg Bengt Persson Einar Stigevall Kjell Sörqvist Helmer Ternegren George Wockatz

FÖDELSEDAGAR

80 ÅR

Sven Vilg	30 oktober
Lilly Rehn	22 november
Olle Erixon	30 december
Eric Göthede	11 januari
Knut Hamilton	11 januari
Erik Widell	30 januari
Sven Jacobsson	20 februari

75 ÅR

Birger Johansson	16 december
Einar Stigevall	17 december
Majken Johansson	19 januari
Gunnar Jansson	19 februari
Åke Palmgren	4 mars
Yngve Gunström	22 mars
Georg Wockatz	28 mars

60 ÅR

Rolf Thorsell	16 november
Arne Cederlund	18 november
Gunnar Hellekant	30 januari
Jan Nilsson	23 mars

50 ÅR

Gunnar Strandberg	6 december
-------------------	------------

In Memoriam

Följande medlemmar har avlidit:

Karl Erik Blomdahl, Varberg

Jens Iversen, Göteborg

Vi lyser frid över deras minne!

som kommer att äga rum i **Vasakyrkan den 8 december klockan 1700**. Efter vespern blir det kaffe med dopp i församlingshemmet. Kostnad 30 kronor.

Kamratföreningens medlemmar, med familjemedlemmar, inbjuds härmed att delta.

Föranmälan (gäller kaffe) **senast 5/12** till under-tecknad på telefon 031/290463.

Väl mött!

Helmer Ternegren, Landskrona 4 juli 1996

Tack Kamrater!

Ett varmt tack för att Ni kom ihåg mig på min högtidsdag.

Hälsningar

David Brännerud

Jubileumsmiddag:

Kamratföreningen firar 60-års Jubileum på officersmässen fredagen den 15/11 klockan 1900

Du med moattje inbjuds härmed att närvara vid firandet.

Kuvertavgift: 150:-

Klädsel: Kavaj.

O S A till Ewa Werner 031-69 20 67 eller
Gun Strandberg 031-69 27 40 senast 11/11

Museet

är dagen till ära öppet för alla intresserade mellan kl 17 och 1830!

Upprop!

På sistone har diskuterats huruvida någon samverkan mellan kamratföreningarna inom Göteborg kan vara av intresse. Således kallades representanter för LV 6, A2 och KA 4 kamratföreningar samt I 11, I 15, I 16 och I 17:s lokalavdelningar i Göteborg, till en sammankomst i Kvibergs museum för att diskutera förutsättningarna härför. Intresset var positivt och vi enades om att samverkan i första hand skall handla om att delge varandra information om respektive förenings förhåanden och aktiviteter. I enlighet med detta inbjuder LV 6 Kamratförening till **Öppet hus med kaffe** i Kvibergs Museum söndagen 1 december kl 1500 – 1700. Besök rekommenderas!

Simon Rehman, A 2, föreslog en gemensam **Vesper i december**. Han åtog sig förberedelser för detta evenemang

Nya Medlemmar

Bo Andersson	V Frölunda
Bo Karlsund	Norsborg
Arne Cederlund	Vänersborg
Ulf Gustavsson	Mölnlycke
Erik Göthede	V Frölunda
Lennart Henell	Stavsjö
Bo Malmquist	Särö
Gunilla Oscarsson	Timmersdala
Eva Rosenfors	V Frölunda

OBS

Även om det i år kommit flera och yngre medlemmar till föreningen är det viktigt att alla hjälper till att värva ännu flera. Alla kvinnor och män som på något sätt haft anknytning till KA 4 är välkomna.

Medlemsavgiften är kr 60:- och för det får man för en billig penning delta i föreningens fester, resor och andra sammankomster. Anmälan om medlemskap sker genom att avgiften sätts in på postgiro 450 49 4. Ange adress och personnummer.

Hjärtligt välkomna i gänget!

Kamratföreningsträffen

Termometern segade sig över +30° och solen strålade från en klarblå himmel en fredagseftermiddag i slutet av augusti. Kamratföreningens medlemmar var inbjudna till KA 3 och ett 40-tal glada resenärer hade samlats vid vakten på KA 4 för att med buss åka till Oskarshamn och för vidarebefordran med båt till Visby. Första frågan när bussen startat var den obligatoriska, "När skall vi äta?", och andra "Kan ni få på fläkten?" Det var en aning ljummet i bussen.

Fikapaus blev det efter ett par timmars resa, i en skuggig skogsglänta men innan dess hade vi sträckt på benen vid en vacker tjärn med näckrosor och en liten roddbåt vid stranden. Efter varje paus var vår väljan till chauffören "FLÄKT!" Temperaturen och humöret tävlade om att komma högst, men på humöret hjälpte ingen fläkt. Det var på topp hela tiden. Till Oskarshamn anlände också KA 2:s kamratförening och det blev många glada återseenden på terminalen. Det var underbart att komma in i en sval hytt på båten, få duscha, lägga sig i en koj och vänta på John Blund.

Sovmorgon var inte att tänka på nästa morgon för då började allvaret. På kajen i Visby strålade vi samman med vapenbröder och systrar från KA 1 och samtliga bussar ställde färdan till KA 3 och en efterlängtd frukost då klockan var 07.30. Inkvarteringen i marinlägret Bunge, strax söder om Fårösund, var i fina baracker med historiska namn som Audungs, Hägur och Hultungs. Efter inkvartering var det dags att besöka Förbandsmuseet där förmiddagskaffet och wienerbrödet smakade gott, och kustartilleriets tidigare verksamhet visades på ett förträffligt sätt.

Bungemuseet, med gotländsk historia från 1600-talet och senare var nästa intressanta ställe vi fick förmånen att besöka. Med så duktiga guider som vi hade blir det ju dubbelt så intressant.

Färjan tog oss över från Fårösund till Fårö där vi till lunch serverades Gotlands nationalrätt, lammstek på FBUs vackert belägna kursgård. KA2-oktetten underhöll och solen fortsatte att stråla men termometern visade endast +27°. En lätt bris svepte fram över uteplatsen där vi tillsammans med kamrater från övriga förband njöt av musiken och inmundigade den goda lunchen. Rundresan fortsatte under eftermiddagen utmed Fårös nordvästra karga och steniga strand med naturreservatet Digerhuvud med alla sina riksbekanta raukar. Innan återfärden till Fårösund besökte vi en gravplats från mitten av 1800-talet för engelska militärer som använde Fårösund som mellanhamn i strider med Ryssland. Den låg vackert, omgärdad av kätting i en tallunge mycket nära sjön.

Nu var det bråttom till färjan och vår förläggning i Bunge. Vår chaufför Anders Johansson var fantastisk, alltid lugn och säker. Han tyckte kanske vi var lite tjatiga när det gällde fläkten men visade ingen irritation för det.

Efter en uppfriskande dusch var det samling på Hangarplattan på Bunge flygplats för välkomstdrink. Nu tillstötte även deltagare från KA 3 och det var 280 personer som förenades och gladdes åt att träffa gamla vänner och kollegor. Vädret kunde inte vara bättre. Fastän det började bli kväll höll sig termometern fortfarande över +20°. Efter drinken hälsades vi välkomna till bords inne i hangaren.

(Färösunds Globen) där vackra bord dukats och en fint lövad utedansbana med kulörta lyktor byggts upp. Överste Krister Arveström hälsade välkommen till kamratföreningsträffen och till kvällens samling.

Samvaron inleddes med att officersföreningen vid Gotlands militärkommando, MKG, och KA 2-oktetten underhöll med skönsång och härlig musik. En supé med många goda rätter följde av kaffe och saffranspannkaka var mycket uppskattad.

Vi förstår att våra kamrater på Gotland, anförda av Bernt Weinebrandt med fru, haft bråda dagar för att kunna presentera så mycket god mat till så många och vi värdesätter deras stora gästfrihet.

Dansbanan utnyttjades flitigt till tonerna av I Hermans orkester och det var säkert många som var glada att det var nära till förläggningen och att de inte behövde ro tillbaka från festen som Gösta Andersson berättade i en tidigare artikel att man fick göra under beredskapen.

Söndag förmiddag ägnades åt rundvandring i Visby med kaffe i Almedalen. Även här hade vi en guide som var så engagerad att alla drogs med i hans inlevelser. Efter lunch på MKG i Visby och avsked av alla vänner som skulle åka till Stockholm, Karlskrona och Härnösand ägnade vi från KA 4 dagen åt rundtur på södra delen av ön. Med på resan hade vi en kustartillerist, Tryggve Stumble som guide och han var mycket kunnig och berättade om livet på de gårdar och andra platser vi passerade. I skuggan av rauken Hoburgsgubben drack vi eftermiddagskaffe och så vände färden åter mot norr.

Nattkvarteret blev i storlogement på MKG men i glada vänners lag vill man ju inte sova bort sin ungdom. De flesta gick ut och åt en bit på någon av Visbys mysiga restauranger.

På måndag var det tidig väckning. Båten hem lämnade Visby 07.00 och alla som skulle med var ombord i tid. Färden till Göteborg gick via glasbruk i smäländska Glasriket där flera av oss gjorde affärer. Regnet mötte oss i Boråstrakten men det kunde inte slå ner humöret på det glada sällskapet som närmade sig KA 4. Vi avslutade resan med allsång och alla sjöng av hjärtans lust. Många tack till våra reseledare för ett väl genomfört arrangemang.

Vi ser fram mot nästa träff i augusti nästa år då Karlskrona står för värdskapet. Jag tror att kamratföreningens styrelse hoppas att ännu fler tar tillfället att följa med och ta chansen att umgås och träffa gamla vänner som är spridda över Sverige och möter upp när kamratföreningarna bjuder till gemenskap. Än en gång, tack för en trevlig resa. Vad mycket glädje det kan innebära att delta i Kamratföreningens aktiviteter belyses väl av en medresenärs uttalande efter Gotlandsresan:

"Fantastiskt fint att åter få komma till Gotland! Det är ju inte precis varje dag man har den möjligheten. För min del var det 28 år sedan sist! Fin kamratskap och trevlig fest – oförglömliga minnen.

Inger Swala

* Vi fruar har också fått goda vänner från de andra kamratföreningarna så vi ser också fram emot att träffa alla glada trevliga människor igen.

När blev utloppet ur Göta älv svenskt – och varför?

Jag hade en gång en historielärare som var expert på äldre svensk medeltidshistoria. Han var en färgstark person med en del något udda vanor. Bland annat slog han in 'historiska sanningar' i sina elever genom vissa ständigt återkommande frågor.

Ofta tillspetsade, som denna:

— Var har det flutit mest blod i Sverige?

Rätt svar var varken Lund, Helsingborg eller annan plats för ett fältslag. Svaret skulle vara Älvsborg, södra stranden av Göta älvs utlopp och inte minst Gamla Älvsborg, den plats som numera heter Klippan och där klippan i fråga givetvis syftar på just Älvsborgs Borgklippan. – här har svenskar och danskar krigat under århundraden. Den sammanlagda effekten av dessa strider borde därför vara att just Gamla Älvsborg med kringliggande terräng är den plats där flest människor stupat i svensk/danska strider.

Det är ett rimligt förmodande, som borde mana en KA-fyring till alldeles speciell eftertanke – KA4 ligger ju inom, eller i varje fall i direkt anslutning till 'det bokliga området' och till det i foma tider så strategiskt viktiga Älvsborg, ett verkligen unikt läge för ett regemente! (Mot bakgrund av dagens försvarsdebatt ligger det när till hands att fråga sig om utloppet ur Göta Älv plötsligt har så minskat i betydelse att det kan lämnas utan direkt, reklam i fredstid befintligt militärt skydd.)

Västkusten var under tidig medeltid dansk/norskt territorium. Gränsen mellan Danmark och Norge gick av tillgängliga handlingar att döma i Göta Älv och genom Rivöfjorden. Öckeröarna tillhörde Norge; Brännöarna Danmark.

Längs denna gräns gick sjöfarten till och från Västergötland, från 1000-talets mitt i första hand till och från Lödöse. Det var en för den tiden betydande handel, som sträckte sig till Frankrike, England och övriga nordsjöområdet och till Norge, Danmark, Nordtyskland, Gotland och Mälardalen.

Den begynnande Hansan hade genom Lybeck uppenbara intressen i handeln på Lödöse, vilket bland annat förekomsten av lybska filialer i Lödöse vittnar om. Påkostade gravar över hanseatiska köpmän i Lödöse ger stöd åt tanken att tyska invandrare etablerat ett socialt och ekonomiskt överskikt i dåtida Sveriges enda port mot väster.

Även kyrkan hade intressen i sjöfarten till och från Lödöse. Staden var västlig utskäppningsort för pilgrimsresor till England och kontinenten, och från Lödöse transporterades uppbörderna av påvlig beskattning i Sverige.

Sjötransporterna genom älven och älvmynningen var således inte enbart en svensk/dansk/norsk angelägenhet. Lybeck och påvekyrkan har haft tillräckligt stora intressen i dessa för att mer eller mindre aktivt stödja

krav på en gentemot Norge och Danmark obeskattad och tullfri passage längs Göta Älv.

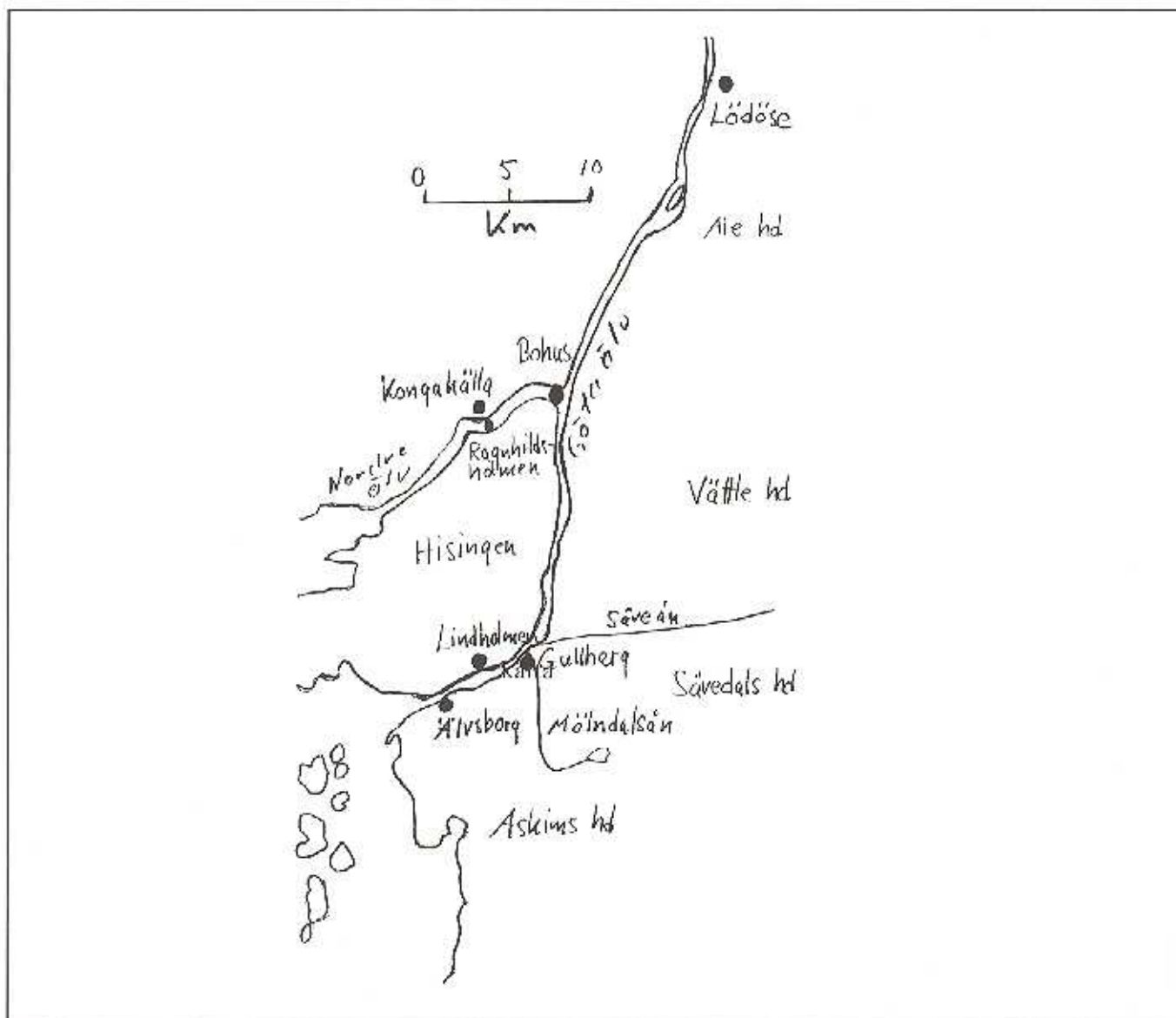
Vettvilligt finns inget som talar för att norrmän och danskar uppburit tull och skatt i anslutning till älven och älvmynningen under den tid det här är frågan om, tidig medeltid och innan Sverige fick tillgång till en korridor till västerhavet. Det förefaller med andra ord som om det funnits ett slags servitut för fri sjöfart på älven till och från Lödöse, ett slags internationellt vatten 'mitt i älvfåran'.

Osäkerheten om framtida danska och norska ställningstaganden till ett sådant servitut har naturligtvis gjort svenska – och även kyrkliga och lybska – ambitioner på en svensk korridor till västerhavet angelägna.

Oavsett hur sådana ambitioner i detalj kan tänkas ha formulerats, har de resulterat i danska och norska eftergifter. Territoriet närmast södra älvmynningen blev svenskt någon gång mellan år 1206 och 1261. Icke osannolikt kan det ha varit frågan om en successiv svensk framflyttning mot älvmynningen under nämnd tid. (Årtalen är 'upphängda' på dels en dansk skrift från 1206 – *Saxos Praefatio* – av vilken framgår att området var danskt, dels på en gränslista som införts i den danske kungen Valdemars jordbok senast år 1261.)

De från Danmark överförda områdena var Askims och Sävedalens härad. (Gränser i form av 'linjer' i terrängen fanns på den tiden endast i anslutning till klara terrängformationer, där Göta Älv utgör ett gott exempel. Vid in- och utfartsvägar över landgräns markerades gränsen av flyttblock och liknande i direkt anslutning till ridväg. Av medeltida sockenindelning att döma kan Mölndalsån ha utgjort 'en första gräns' mellan Askims och Sävedals härad, ett förmodande som i viss mån stöds av att Birger Jarl under 1250-talet vid ett flertal tillfällen grupperar svenska stridskrafter vid Gullbergs hed vid Mölndalsåns utlopp i Göta Älv*.

En dansk delegation ankrade vid ett sådant tillfälle just utanför Mölndalsåns utlopp. I den mån man finner det i sin ordning att Birger Jarl grupperar svenska stridskrafter – 5 000 man – på danskt område vid förhandling med danskarna kan man kanske bortse från antydd hypotes om Mölndalsån som gräns. Finns man å andra sidan en sådan gruppering märklig från territoriell synpunkt, bör man vara öppen för tanken att Mölndalsån inte

Trakten kring Göta Älvs nedre lopp

blott utgjort gräns mellan Askims och Sävedals häradar utan också mellan svenskt och danskt territorium under 1250-talet.

På Hisingen har socknarna Lundby och Tuve tillhört korridoren till följd av norsk eftergift. Denna har icke nödvändigtvis varit samtidig med danska eftergifter men har skett efter 1206 och före 1276, då Sverige enligt skriftlig källa avträdde (!) Lundby och Tuve till Norge.

Det handlar alltså om svensk expansion vid älvmyningen under i huvudsak 1200-talets första hälft. Intressena bakom denna (svenska, påvekyrkliga, lybska) har översiktligt berörts ovan, men vad kan ha legat bakom danska och norska eftergifter?

Ett entydigt svar på frågan kan långtifrån ges. Läget under 1200-talets första hälft i Danmark och Norge skall emellertid beröras i nästa nummer och skall då visa på en del 'möjliga tillstånd' som kan ha legat bakom dessa länders eftergifter.

Ingvar Leion

* I de tidigast kända uppteckningarna av socknarna i Sävedals härad är Utby, Härlanda och Örgryte de västligaste.

Muscieminnen

av Fridolf Askerstad

Det var i anno -83,
som någon kläckte en idé.
att gamla saker bör bevaras,
ej skrotas ner och ren förfaras.

Ett museum var nu på förslag,
vi samlades en solig dag,
ett gäng med pigga pensionärer,
som en gång varit militärer.

Vi bänkat oss intill det hus,
som Fort oss skänkt med mycket krus.
Och Gustavs fru på kaffe bjöd,
med myckenhet av hembakt bröd.

En noggrann granskning av "vårt" hus,
ej gav oss något lyckorus,
men vi till verket skred med frejdigt mod,
vi skulle fixa till vår bod,
så att den höll för vind och väder,
nu var det bara glesa bräder,
med ett tak som läckte som ett säll,
det fick vi genast ta i håll.

Vi lade papp och tjära strök,
ja fy för attan ett sämt hök,
vi såga bräder, spika plattor,
och sist av allt vi lade mattor.

Om för någon nöden blir för stor,
vi byggt ett sanitetskontor,
med bokad sittplats av porclin,
ja, den är faktiskt ganska fin.
Sitt "ändamål" den fyller väl,
och lätt man blir till kropp och själ.

Vårt hus blev fyllt av stort och smått,
man lärt sig att ej kasta bort,
de prydar som för gamla blivit,
nej till museét, det var givet,
för att bevaras som ett minne,
ja, där kan Du se vad förr var "inne".

Vi saker fick nu flera, flera,
vi kunde ej dem härbergera,
bilar, radar och kanoner,
det tog allt större propotioner.
Ett större hus vi måste bygga,
för att rum på sikt vi skulle trygga,
för vill man samla "rariteter",
det även krävs lokaliteter.

Vi röjde träd och stenar bröt,
när det var klart vi grunden göt,
i Småland sen vi handla bräder,
som nu vårt nya hus bekläder.
Det var ett sjå men vi det klara,
och många kronor där vi spara.

När taklagsfesten sig begav,
vi tyckte att vi fyllt de krav,
som ställas kan på amatörer
vi klarat oss från "storjonglörer".
För oss det kändes som en ära,
nu var vi målet ganska nära.

På markan nu vi sneгла,
i våran sinnesvärd den spegla,
ett bra objekt till snickarbod,
och som pentry blir den säkert god,
en sjukvårdsdel den också rymmer,
där blev vi kvitt ett stort bekymmer.

Kring fikabordet planer smides,
när hyxbakar mot stolar gnides,
ideér kläcks och tankar bytes,
viljor mot varandra brytes,
om vems förslag som nu är häst,
vi måste enas om härnäst.

Vid bergets fot en tavla står,
den minner om ett sorgens år,
när Barbara till botten gick,
och nio man sitt öde fick.
För dem det skjutes ej salut,
men de hedras bör med tyst minut.

Vi gubbar börjar bli till åren,
nu måste vi förnygra kåren,
ideér nya måste prövas,
förnyat blod det kan behövas.
Välkommen till oss för att "prya",
vi behöver krafter nya!

PS.

Välkommen till oss för att prya! är inte bara en rim-
fras, det är en vädjan till tidningens läsare, kvinnor
som män. Muséet behöver härdigt folk med nya friska
idéer.

Gåvor till föreningen

Följande personer har bidragit med gåvor till vår förening (en imponerande läsning):

Gillis Agebrand
Lars Ahlström
Rolf Allström
Georg Andersson
Sven Beijer
Eric och Maj-Britt Bergh
Bo Björheden
Vidar Blom
Eric Blomberg
Gunnar Brunskog
Inge Davidsson
Henry Edvardsson
Carl Gustav Eriksson
Hugo Eriksson
Gunnar Ernflykt
Leif Fredén
Allan Freij
Yngve Grimroth
Yngve Gunström
Rune Hagelin
Torsten Halldén
Thure Hansson
Leif Havås
Carl Gustav Hogedahl
Artur Holmqvist
Ingvar Ingelshed
Ingvar Johansson
Freddie Jörn
Roland Kjellberg
Bror Kleist
Bertil Kärnefeldt
Henrik Lange
Göran Larsson
Ingemar Lidman
Stig Ljung
Lennart Lomfors
Gustav Lundberg
Ivar Nilsson

Jan Nilsson
Rune Nilsson
Harry Nyström
Nils Odebo
Ingrid Olsson
Gösta Rudhag
Erik Rydén
Bengt Silander
Einar Stigevall
Harry Sundberg
Inger och Leif Swala
Jan Törnbrink
Peder Uggla
Evert Wangler
Ove Warnström
Jack Wibring
Erik Widell

Styrelsen tackar för alla bidrag som inkommit, stort som smått.

Gåvorna är ett mycket värdefullt tillskott i föreningens ekonomi och användes efter givarens önskemål framför allt då i museets verksamhet och i blomsterfonden

Korsordet 2/96

VÅGRÄTT

- 1 En mytisk och mystisk geografisk och geometrisk figur.
- 16 I stället för namnet
- 17 President
- 18 Prydnadsblomma
- 19 Behaglig avslutning på morgontoaletten
- 21 Ovilligt
- 22 Oratorium av Haydn
- 23 Ett sätt att styra hästen
- 25 Stor balja
- 26 Skydd
- 27 Kas
- 28 Där finns Parthenon och Vindarnas torn
- 29 Skotsk folkdans
- 31 Där bodde 31 lod
- 33 Mässa i smålands Jerusalem
- 34 Flera sådana bildar ett ord
- 37 Grannby
- 39 Uppfartsväg
- 41 Kanske av majs eller oliv
- 42 Biltyp
- 43 Referera
- 45 Engelsk brännvinstyp
- 46 Dekorera
- 47 Sugit
- 48 Lite mer än bara rädd
- 50 Tidig skatt
- 52 Biter i gräset
- 54 Kan lingonen vara
- 57 Hoj
- 60 Vår standardiseringskommission
- 61 Insekt
- 62 En av 95
- 63 Ingår i vår fauna
- 66 Mjölksaft från gummiträd
- 68 Har tonsuren
- 69 Gjutet metallblock
- 70 Fil
- 72 Ursprung
- 74 Ser horribelt ut på slutet
- 75 Abderitiska

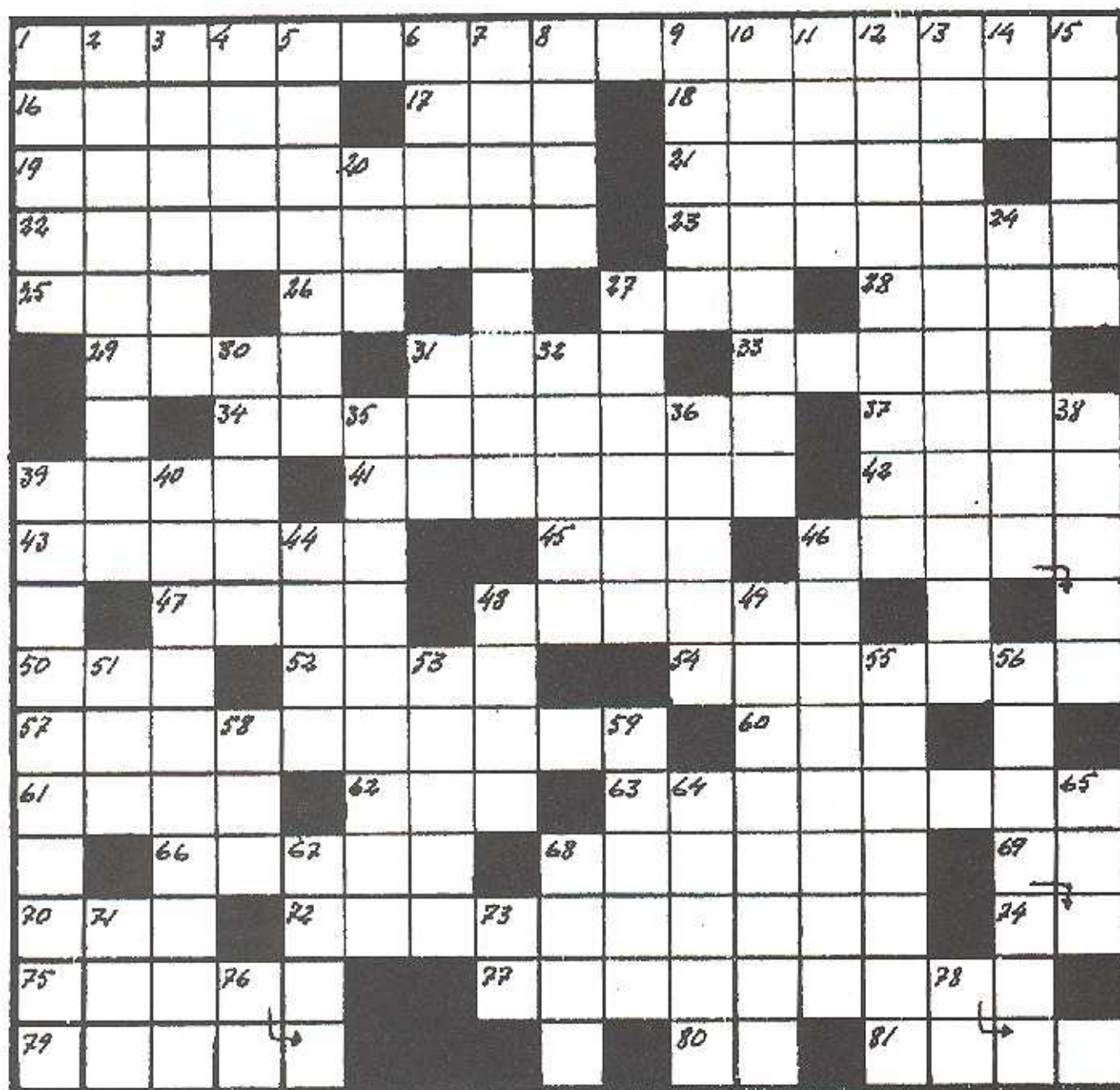
- 77 Snälade in på
- 79 En list som bara kan anas
- 80 Plit
- 81 Han hette Josip Broz.....

LODRÄTT

- 1 Bister
- 2 Kan eksemet vara
- 3 Mer än burgen
- 4 Faskikel
- 5 Brukligt
- 6 Tonen a höjd ett halvt tonsteg
- 7 Hänselseförloppet
- 8 Sn
- 9 Om
- 10 Frsätta
- 11 Gas
- 12 Verkar dyligt
- 13 Anför ensidigt förskönande synpunkter
- 14 576 meter i Kina
- 15 Kung Davids rådgivare
- 20 Buskbestånd
- 24 Tog man förr
- 27 Avsides belägen
- 30 Slagfärdighet
- 31 Hon hör hemma i 31 våg.
- 32 Ros
- 35 Violetta kvartser
- 36 Tambaskälver
- 38 Othello
- 39 I dessa hängdes piraterna förr
- 40 Delaktig i
- 44 Är icke fertil
- 46 Specialläkare
- 48 Klyscha
- 49 Är en putsad knöl
- 51 Fly
- 53 Ordblindhet
- 55 Turkmenistan t. ex.
- 56 Snålvattnet
- 58 F.d. 88-öresbasaren
- 59 Mineral

- 64 Giraffsläkting
- 65 En mus gjorde så
- 67 Där stönar även den starkaste
- 68 Valuta i Kampuchea
- 71 Korsordsflod
- 73 UK eller ...
- 76 Rutinerad
- 78 Av samma slag

Konstruktör Sven Einarsson

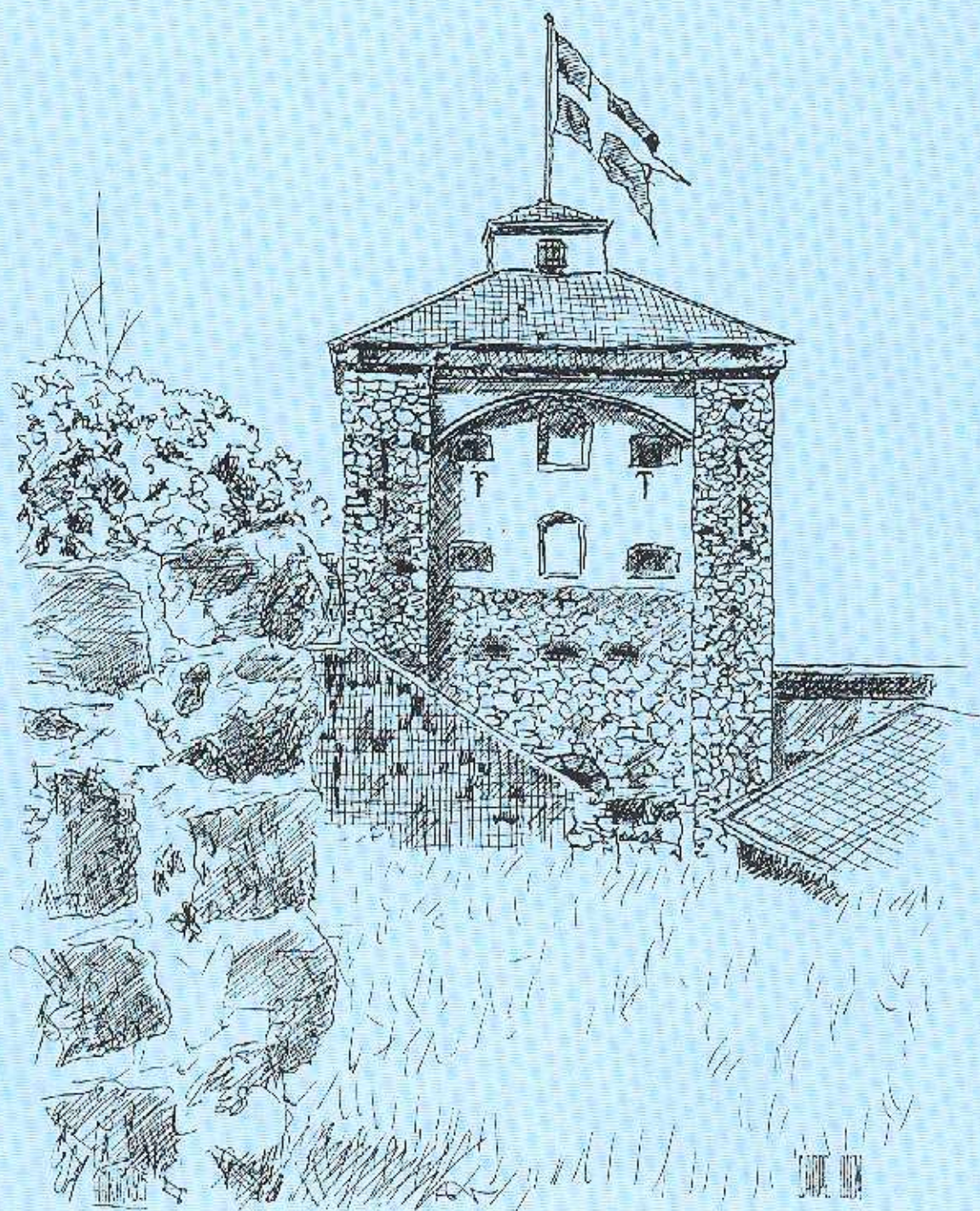

Lösningarna insändes före 1/12 1996 under adress:

Redaktionen, KA-fyren, c/o Muséet, Box 5155, 426 05 Västra Frölunda

Vinnare 1/96: 1:a pris Gunnar Ernflykt
 2:a pris Hegart Pettersson
 3:e pris Lars Ahlström

GRATTIS och TACK för Er medverkan

**KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING
GÖTEBORG**